

การศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี The Study of Border Tourism Supply Chain to Response for Tourists: A Case Study of Baan Phu Nam Ron Permanent Border, Kanchanaburi

ธนัญญ์ โชคปรีดาพานิช¹ และ ไพฑูรย์ มนต์พานทอง²

Tananat Chokpreedapanich¹ and Paithoon Monpanthong²

คณะการจัดการการท่องเที่ยว, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate School of Tourism Management, National Institute of Development Administration

Email: Tananat.cho@stu.nida.ac.th

Received December 15, 2022; **Revised** March 30, 2023; **Accepted** April 12, 2023

Abstract

The study of border tourism supply chain to response for tourists: a case study of Baan Phu Nam Ron permanent border, Kanchanaburi. The study had the objective of studying the border tourism supply chain of Baan Phu Nam Ron and developing guidelines for tourism development in Baan Phu Nam Ron from the point of view of stakeholders in the area. This research used the qualitative research method and analyzed the data from the primary documents, then led to the interviews. The process of in-depth interviews used the snowball technique for sampling and triangulated checks with the key informants. The key informants comprised residents, government officers, and the private sector. The content analysis was used in a data analysis. The result of the research showed that the tourism supply chain of Baan Phu Nam Ron permanent border, Kanchanaburi, consisted of 6 factors, such as attraction accessibility and land logistics, tourism resources and activities, facility management, services of accommodation with food and beverages, tour services, sales and marketing promotions, and tourist customers. Therefore, the guideline for tourism development in the area was incorporated to create confidence in attraction development investments, local product advancement, promoted product value and identity acceptance, cooperation with the relevant organization to promote and distribute attraction sales, and an overall perspective on attraction management and tourism routes.

Keywords: Supply chain; Border Tourism; Baan Phu Nam Ron; Kanchanaburi

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาท่องเที่ยวอุปทานการท่องเที่ยวชายแดนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาการท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาท่องเที่ยวอุปทานการท่องเที่ยวชายแดนและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว จากมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเป็นลำดับแรก เพื่อนำไปสู่กระบวนการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้วิธีการ Snow ball และใช้รูปแบบ Triangulate จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลัก ได้แก่ ประชาชน พนักงานหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนหรือผู้ประกอบการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า ท่องเที่ยวอุปทานการท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1. การเดินทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยว และการขนส่งทางบก 2. ที่พักและกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว 3. การจัดการสาธารณูปโภค 4. การบริการที่พักราคา อาหารและเครื่องดื่ม 5. การท่องเที่ยว การตลาด และการขาย และ 6. กลุ่มลูกค้า และยังพบว่าแนวทางการพัฒนาพื้นที่ ประกอบด้วย การสร้างความเชื่อมั่นในการลงทุน พัฒนาพื้นที่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมสินค้าชุมชน และการสร้างอัตลักษณ์สินค้าท้องถิ่นให้มีชื่อเสียงและมูลค่า การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การขายแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการและการวางแผนเส้นทางท่องเที่ยวในภาพรวม

คำสำคัญ: ท่องเที่ยวอุปทาน; การท่องเที่ยวชายแดน; บ้านพุน้ำร้อน; กาญจนบุรี

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ. 2559 – 2568 (ASEAN Tourism Strategic Plan) ได้กล่าวถึงการร่วมมือและการพัฒนาในภูมิภาค เพื่อการขับเคลื่อนภายใต้พันธกรณีในการยกระดับศักยภาพ ด้านการแข่งขันของภูมิภาคในตลาดโลก รัฐบาลได้มุ่งเน้นนโยบายพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอาเซียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการค้าและการลงทุน ที่สำคัญเพื่อการเตรียมความพร้อมรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) การท่องเที่ยวและภาคบริการมีความสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Piboonrungraj et al., 2016) เนื่องจากการท่องเที่ยวนั้นมีความผันผวนน้อยกว่าสินค้าส่งออกประเภทอื่น ๆ ของไทย รัฐบาลจึงให้การท่องเที่ยวกลายเป็นยุทธศาสตร์หลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยทั้งในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจตกต่ำและเศรษฐกิจขยายตัว (Khaosaard & Sangkakorn, 2008) โดยโจทย์ที่สำคัญคือการเร่งกระบวนการพัฒนาและการจัดการความเชื่อมโยงในอุตสาหกรรมต้นน้ำสู่ปลายน้ำหรือปรับกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development Paradigm) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจสร้างผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในอนาคต (Choibumrung, 2014) กล่าวคือ ความเชื่อมโยงระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหลัก และอุตสาหกรรมที่สนับสนุนการท่องเที่ยวพื้นที่รอยต่อ หรือพื้นที่ชายแดนที่เป็นจุดเชื่อมโยง (Connectivity) ที่มีความต้องการการจัดการที่ซับซ้อนกว่าพื้นที่ส่วนในประเทศ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคง ในขณะเดียวกันก็ต้องอำนวยความสะดวกให้แก่การ

เดินทางและการค้าข้ามแดน ปกป้องสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน อีกทั้งยังสามารถสร้างผลประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนที่จะส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน (Sergeyeva et al., 2022) เพื่อที่จะให้การบริการต่าง ๆ ส่งไปถึงยังท้องเที่ยวในพื้นที่ชายแดน ตั้งแต่การเคลื่อนย้ายผู้โดยสาร การบริการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การบริการด้านนันทนาการ ด้านอาหารและเครื่องดื่ม ด้านที่พักและโรงแรม ตลอดจนการให้บริการนำเที่ยว บริษัทนำเที่ยว ตัวแทนจากบริษัทนำเที่ยว ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนเพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการบริการการท่องเที่ยวที่เป็นพิเศษ การวิจัยห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดนมีความสำคัญต่อการบริหารและการจัดการ และการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่ชายแดน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการมุ่งพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อน โดยจากการศึกษาของ Khaosaard and Sangkakorn (2008) พบว่าประเทศไทยนั้นมีปัญหาด้านอุปทานการท่องเที่ยวอย่างมากโดยเฉพาะการจัดการอย่างเป็นระบบและความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจด้วยกันเองตลอดจนความร่วมมือระหว่างภาคส่วน ซึ่งปัญหาที่พบในการสร้างความร่วมมือการจัดการการท่องเที่ยวชายแดนและประเทศเพื่อนบ้าน คือ การขาดการเชื่อมโยงด้านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อมูลด้านธุรกิจการท่องเที่ยว และด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการข้ามแดน (Piboonrungraj et al., 2016)

ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายขององค์กรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่หลากหลายเริ่มตั้งแต่การจัดการส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยว โดยเครือข่ายนี้จะรวมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในการสร้างการขายและส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Zhang et al., 2009) ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่ถูกกำหนดใช้ในภูมิภาคนั้น ๆ (García-Rosell et al., 2007) ผู้ประกอบการภายในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวจะร่วมมือกันในการจัดท้าวสดในการผลิตภัณฑ์และบริการที่เฉพาะเจาะจงร่วมกันเพื่อให้บรรลุความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน (Flint et al., 1997) การจัดการห่วงโซ่อุปทานมีความสำคัญต่อความได้เปรียบในการแข่งขันสำหรับองค์กร โดยการจัดการห่วงโซ่อุปทานเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นแนวทางการจัดการที่มีผลกำไรมากขึ้นซึ่งการเป็นส่วนสำคัญของธุรกิจและบริการทุกประเภทรวมทั้งภาคบริการและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Chen, 2009; Zhang et al., 2009)

การจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของจุดสัมผัสบริการเท่านั้น แต่รวมถึงการบูรณาการของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและบริการด้วย (Tigu & Căldrețu, 2013) ความสำคัญของการบูรณาการระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวมีการกล่าวถึงในการศึกษาของหลายงานวิจัย (Guo et al., 2013; Huang et al., 2010; Yang et al., 2009; Zhang et al., 2009) องค์กรและหน่วยงานสามารถประสานงานและแบ่งปันข้อมูลเพื่อกำหนดการตัดสินใจและกระตุ้นแรงจูงใจในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของแต่ละองค์ประกอบในห่วงโซ่อุปทาน (Sigala, 2008) นอกจากนี้การบูรณาการที่เหมาะสมในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวจะช่วยให้ได้เปรียบในการส่งเสริมนวัตกรรมในการฟื้นฟูคุณภาพและมาตรฐานการบริการที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นรวมทั้งการพัฒนายุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ด้วย (Chen, 2009) การจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวยังคงมุ่งเน้นไปที่ประสิทธิภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวที่เฉพาะภายในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว เช่น ที่พักและโรงแรมเพื่อการท่องเที่ยว (Assaf, 2012; Huang et al. 2013; Kokkhangplu et al., 2023; Ting & Huang, 2012), บริษัทนำเที่ยว (Assaf, 2012; Fuentes, 2011; Köksal & Aksu, 2007; Qi & Junhai, 2011) และประสิทธิภาพของสถานที่ท่องเที่ยว (Perez et al., 2013; Tsonas & Assaf, 2014; Wu et al., 2012) โดยที่ Shafiee et al. (2014) ในขณะที่การศึกษาเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดนยังมีการศึกษาค่อนข้างน้อย ดังนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่

จะต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดน และสามารถเป็นต้นแบบพื้นที่ชายแดนในการพัฒนาพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมอีกทั้งการบูรณาการแนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมีความสำคัญต่อการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาจะสามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการชุมชน และพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายแดนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การใช้แนวคิดและทฤษฎีห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชายแดน และเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากขอบเขตด้านเนื้อหาดังกล่าวสามารถนำมาผนวกกับผลค้นหาข้อมูลทุติยภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการนำแนวคิดทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ เพื่อศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ในพื้นที่การท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี

ขอบเขตด้านประชากร ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญ คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนบ้านพุน้ำร้อน พนักงานหน่วยงานภาครัฐ และ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการในพื้นที่ชายแดนบ้านพุน้ำร้อน การสุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการศึกษาค้นคว้านี้คือ ชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เป็นชุมชนที่มีการท่องเที่ยวชายแดนฝั่งตะวันตกของประเทศไทยที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศพม่า

ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564 – ตุลาคม พ.ศ.2565 เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน

บททวนวรรณกรรม

ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายขององค์กรด้านการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมในสร้างสรรค์กิจกรรมและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจนกระทั่งมีการส่งมอบบริการนั้นให้กับนักท่องเที่ยว ในส่วนเครือข่าย (Network) ด้านการท่องเที่ยวที่ร่วมมือกันสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวนั้น ครอบคลุมการดำเนินงานของธุรกิจหลากหลายสาขา เช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจภัตตาคารและร้านอาหาร ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจสินค้าที่ระลึก ธุรกิจประกันภัย ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจซักรีด ธุรกิจบันเทิง ฯลฯ (Zhang et al., 2009) ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวจึงเป็นแนวคิดที่ครอบคลุมถึงหลายฝ่ายไม่ได้เป็นแค่เพียงสิ่งที่นักท่องเที่ยวสัมผัสกับผู้ให้บริการเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วน

เสียทั้งหมด ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน Collier and Harraway (1997) ระบุว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ซึ่งถือเป็นผู้ให้บริการโดยตรง (Direct Providers) ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้แก่ 1. การขนส่ง 2. ที่พัก 3. สิ่งดึงดูดใจ กิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการต่าง ๆ 4. การขาย ในขณะที่ Buhadlis (2000), Choibumrung (2014), and Pike (2008) ได้ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวที่ดีมีองค์ประกอบดังนี้ 1. สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) โดยแหล่งท่องเที่ยวจะมีหลายลักษณะอันประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมและประเพณี และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น 2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) โดยศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางการคมนาคม ซึ่งมีทั้งการคมนาคมทางบก ทางเรือ และทางอากาศ รวมทั้งการศึกษาเกี่ยวกับสถานีขนส่งและพาหนะที่ใช้ในการขนส่ง 3. สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenities) สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานนักท่องเที่ยว เช่น สาธารณูปโภคน้ำ ไฟ โทรศัพท์ ห้องสุขา และ สิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวมีความจำเป็นต้องใช้ เช่น โรงพยาบาล ธนาคาร สำนักงาน ไปรษณีย์การบริการในกรณีฉุกเฉิน ก็มีความสำคัญเช่นกัน รวมทั้งร้านขายของสำหรับบริการนักท่องเที่ยว 4. ที่พัก (Accommodation) สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการที่มีความเหมาะสมต่อสถานที่ โดยที่พักไม่ควรอยู่ห่างไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก 5. โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป (Available packages) รูปแบบการบริการที่เตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การจัดรายการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม 6. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) กิจกรรมทั้งหมดที่มีในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทาง และกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการทำเมื่อมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ 7. การบริการเสริม (Ancillary services) การบริการเสริมต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวต้องการ เช่น ธนาคาร การสื่อสารโทรคมนาคม ไปรษณีย์ หนังสือพิมพ์ และโรงพยาบาล การบริการด้านการตลาด การให้บริการ ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

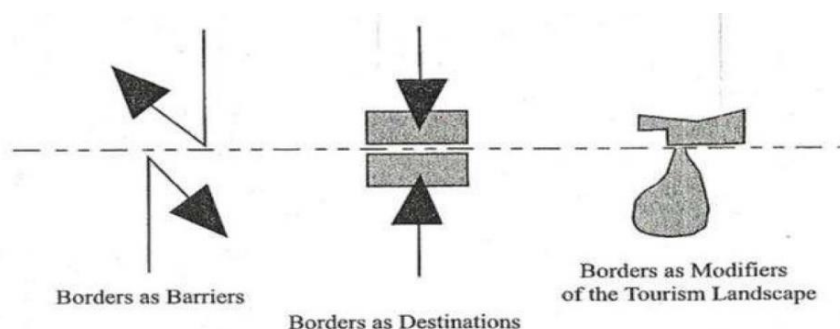
ในขณะที่ Piboonrungraj et al. (2016) อย่างไร นำเสนอความเชื่อมโยงในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวไว้ถึง 16 ประเด็น องค์ประกอบ อันได้แก่ 1. การเดินทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยว 2. การขนส่งทางบก 3. การดำเนินงานทางบก 4. แหล่งท่องเที่ยว 5. กิจกรรมทางวัฒนธรรม สังคม และกีฬา 6. เพอร์นิเจอร์เครื่องแกะสลัก 7. สาธารณูปโภคบริการ และทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว 8. พลังงานและแหล่งน้ำ 9. การจัดการขยะ 10. การผลิตอาหาร 11. การชักรีด 12. การปรุงอาหารและเครื่องดื่ม 13. ที่พักอาศัย 14. การนำเที่ยว 15. การตลาดและการขาย 16. ลูกค้า Tapper and Font (2004) ได้มีการศึกษาเฉพาะองค์ประกอบหลักในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว 4 ด้าน ได้แก่ ที่พัก การขนส่ง การให้บริการนำเที่ยวและกิจกรรม อาหารและงานฝีมือ องค์ประกอบของห่วงโซ่อุปทานท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ 1. การเคลื่อนที่ทางกายภาพ (Physical Flow) การเดินทางของนักท่องเที่ยว การขนส่งนักท่องเที่ยว การลำเลียงสัมภาระของนักท่องเที่ยว และความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยว 2. การเคลื่อนที่ของข้อมูลข่าวสาร (Information Flow) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว ป้ายบอกทาง ป้ายแนะนำสถานที่ คำแนะนำเรื่องข้อควรปฏิบัติในสถานที่ และคำเตือนให้ระวังภัย 3. การเคลื่อนที่ด้านการเงิน (Financial Flow) การอำนวยความสะดวกเรื่องการจ่ายชำระค่าสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว และการซื้อตั๋วเดินทางต่าง ๆ (Somnuek, 2017) จากลักษณะเฉพาะตัวของการท่องเที่ยวที่มีระบบที่มีความซับซ้อนสูง (Véronneau & Roy, 2009) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จจึงจำเป็นต้องเข้าใจระบบของห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเสียก่อน (Véronneau & Roy, 2009; Zhang et al., 2009) เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืน (Schwartz et al.,

2008) โดยผ่านการประสานงาน เชื่อมโยงของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในห่วงโซ่อุปทาน (Lemmetyinen, 2010) โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ย่อมจะส่งผลถึงการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี

การท่องเที่ยวชายแดน

องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) นิยาม การท่องเที่ยวชายแดนว่า “การเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติหลายคนที่ข้ามเป็นเขตแดนระหว่างประเทศและพักอย่างน้อย 1 คืนในประเทศปลายทาง” (UNWTO, 2002) กับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบโดยมีขอบเขตทางการเมือง ปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อภาคการท่องเที่ยว Timothy and Olsen (2006) ได้กำหนดกรอบบทบาทของชายแดนสำหรับการท่องเที่ยวใน 3 ประเภท ชายแดนและด่านชายแดน (Borders as barriers) สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ด้านจริง (Real barriers) มีการสร้างข้อจำกัดที่แตกต่างกันเพื่อการท่องเที่ยว เพราะสามารถขัดขวางการไหลทางกายภาพของนักท่องเที่ยว หรือผ่านนโยบายชายแดนอย่างเข้มงวดทำให้การเดินทางยากขึ้นหรือแทบเป็นไปไม่ได้ และด้านที่มีการรับรู้ (Perceived barriers) ไม่มีด้านทางกายภาพจริง แต่มีการสร้างเงื่อนไขในการข้ามชายแดนเป็นสิ่งที่ท้าทายและแม้กระทั่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ ชายแดนและจุดหมายปลายทาง (Borders as destinations) ปรากฏตามภาพที่ 1

การท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดน สามารถดูได้จากสองมุมมอง: ด้านหนึ่งเป็นการท่องเที่ยวตามแนวชายแดน และอีกมุมมองด้านหนึ่งเป็นการท่องเที่ยวพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับชายแดน แนวชายแดน (Borderlines) แหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายแดนของตนเอง คือชายแดนเองเป็นตัวแทนของประตูลานา วัฒนธรรม และการเมืองสามารถขัดขวางไม่ให้ นักเดินทางกระทำบางสิ่งบางอย่างได้และมีสิ่งดึงดูดใจอื่น ๆ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตามแนวชายแดน พื้นที่ชายแดน (Borderlands) พื้นที่เหล่านี้ตั้งอยู่ใกล้พรมแดนระหว่างประเทศ ซึ่งมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจและสังคม บริเวณชายแดนมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับการพัฒนาประเภทของการท่องเที่ยว เพราะ การเมือง วัฒนธรรม และค่านิยม ความแตกต่างในด้านตรงข้ามเมื่อมีชายแดนเป็นเครื่องหมายความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมและการเมืองที่แตกต่างกัน ระบบราคาของสินค้า และนโยบายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมการท่องเที่ยวเติบโตตามการตอบสนองต่อความต้องการของต่างประเทศ

ภาพที่ 1 บทบาทของชายแดนสำหรับการท่องเที่ยว

ที่มา: Timothy and Olsen (2006)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ในการนำข้อมูลจากเอกสารมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่กระบวนการการสัมภาษณ์เชิงลึก

(In-Depth Interview) ซึ่งคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักจะต้องเป็นประชากรที่อยู่ในพื้นที่มาแล้วอย่างน้อย 10 ปี พนักงานหน่วยงานภาครัฐ จะต้องเป็นพนักงานในพื้นที่อย่างน้อย 2 ปี และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดน และเอกชน หรือผู้ประกอบการจะต้องทำธุรกิจหรือประกอบการค้าในพื้นที่มาแล้วอย่างน้อย 2 ปี โดยใช้รูปแบบ Triangulate ในการตรวจสอบข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulate) เป็นการพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่มาต่าง ๆ โดยพิจารณาแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน คือ ประชาชน พนักงาน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนหรือผู้ประกอบการ (Carter et al., 2014) ในพื้นที่ชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการค้นคว้าข้อมูลผ่านเอกสารเป็นลำดับแรก โดยประเภทและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ ข้อมูลที่มีการเผยแพร่ไว้ในสื่อชนิดต่าง ๆ เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารนำไปสู่การสร้างเครื่องมือ และทำการทดสอบเครื่องมือโดยผู้วิจัยได้ออกแบบแนวคำถามถึงโครงสร้าง และนำไปทดสอบ และตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเครื่องมือกับนักวิชาการ ผู้รู้ และกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในข้อคำถามเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ให้ข้อมูลหลักจะสามารถเข้าใจคำถาม และสามารถให้ข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ทางผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ผลการประเมินจากนักวิชาการ ผู้รู้ และกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าข้อคำถามสามารถเข้าใจได้ง่าย ดังนั้นเครื่องมือสามารถที่จะนำไปสู่การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนถัดไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ ตามข้อมูลเอกสารที่มีการศึกษาทุติยภูมิ และประเด็นปัญหาที่สำคัญสำหรับการศึกษา เช่น “สถานการณ์ปัจจุบันในพื้นที่ในมิติการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร” “ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวที่รองรับการท่องเที่ยวที่มีความพร้อมมากน้อยเพียงใด” “รูปแบบการบริหารและการจัดการของพื้นที่ที่มีการจัดการอย่างไร” “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อนควรเป็นอย่างไร” “ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนา หรือสิ่งที่ควรปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อนมีอะไรบ้าง”

การวิจัยนี้คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญ โดยใช้วิธีการ Snow ball จากผู้ให้ข้อมูลในแต่ละกลุ่ม ได้แก่ ประชาชน จำนวน 5 คน พนักงานหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน และเอกชนหรือผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน ในพื้นที่ชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้รูปแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) (Thompson, 1990) รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูล จากกระบวนการวิจัยเอกสารรวมถึงการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบคำถามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำผลการศึกษาดังกล่าวมาเขียนบรรยายในรูปแบบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 จากการสัมภาษณ์ ประชาชน พนักงานหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนหรือผู้ประกอบการ พบว่า ทั้งสามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักต่างให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกันในแต่ละประเด็น ในแต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulate) เนื่องจากข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักมีการพูดซ้ำ ๆ ในแต่ละประเด็น โดยพบว่า ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การเดินทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยว และการขนส่งทางบก, ทรัพยากรและ

กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว, การจัดการสาธารณูปโภค, การบริการที่พักอาศัย อาหารและเครื่องดื่ม, การท่องเที่ยว การตลาดและการขาย และกลุ่มลูกค้า

การเดินทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยว และการขนส่งทางบก

การเดินทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยว และการขนส่งทางบก มีการให้บริการสาธารณะอยู่ 3 ส่วนเส้นทาง 1. รถโดยสารขนาดเล็กปรับอากาศจากมหาชัยมายังบ้านขุนน้ำร้อน 2. รถตู้โดยสารจากกาญจนบุรีมายังบ้านขุนน้ำร้อน และ 3. รถเมล์ท้องถิ่นจากบ้านน้ำขาวไปยังกาญจนบุรี นอกจากนั้นยังมีการบริการขนส่งนำเที่ยวโดยตรงในกลุ่มนักท่องเที่ยว หรือ การเดินทางด้วยรถส่วนตัวมายังบ้านขุนน้ำร้อน ซึ่งการเดินทางสะดวกสบาย มีถนนเข้าถึงโดยตรง การขนส่งกระจายสินค้าเพื่อรองรับในทุกภาคส่วนและการพัฒนาในพื้นที่ เป็นไปได้โดยสะดวก เนื่องจากในพื้นที่ใกล้ตัวจังหวัด และเดินทางได้สะดวกจึงสามารถได้รับการสนับสนุนที่ดีเพื่อรองรับต่อการพัฒนาในอนาคตได้ดี และตัวอย่างข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักดังต่อไปนี้

“บ้านเรามีการเดินทางเข้าออกได้ดี สะดวก หลายทาง รถในสถานีขนส่ง รถเมย์ รถตู้ ทั้งมาจากกรุงเทพมหานคร จากทางภาคเหนือ หลายเส้นทาง” ประชาชน กล่าว

“ภาครัฐพยายามส่งเสริมการท่องเที่ยว และพยายามพัฒนาในด้านของการขนส่ง ถ้าการเดินทางสะดวก นักท่องเที่ยวก็จะเยอะ ในพื้นที่เรามีรถตู้ รถขนส่งสาธารณะ และอีกมากมาย” พนักงานหน่วยงานภาครัฐ กล่าว

“พื้นที่บ้านน้ำพุร้อนเป็นพื้นที่ที่เดินทางสะดวกสบาย ใกล้เมือง มีรถขนส่งสาธารณะอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคนที่ต้องการเดินทางมา” เอกชนหรือผู้ประกอบการ กล่าว

ทรัพยากรและกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว

ทรัพยากรและกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวในเขตบ้านขุนน้ำร้อนมีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมเป็นวัดขุนน้ำร้อนรัตนเจดีย์ และชุมชนชาวมอญ นอกจากนั้นยังมีโครงการรื้อฟื้นบูรณะบ่อน้ำร้อนธรรมชาติที่เป็นที่มาของชื่อชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวพร้อมทั้งสร้างอัตลักษณ์และจุดขายตามชื่อชุมชน ในบริเวณชุมชนใกล้เคียงตามเส้นทางเข้ามายังเส้นทางบ้านขุนน้ำร้อนยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น อ่างเก็บน้ำขนาดกลางบ้านห้วยน้ำขาว การท่องเที่ยวเกษตรกรรม สวนของสวนส้ม สวนทุเรียน รวมถึงพิพิธภัณฑ์บ้านเก่าของหน่วยโบราณคดี ตลอดจนไปถึงพื้นที่ใกล้เคียงอย่างปราสาทเมืองสิงห์อีกด้วย ในชุมชนมีการสนับสนุนกิจกรรมทางสังคมเพื่อการค้าและการแลกเปลี่ยน เช่น ตลาดกลางชุมชนเพื่อการค้าขายสินค้าท้องถิ่นและงานประจำปีทุกปี มีการสร้างตลาดการค้าขายแดนใหม่เพื่อการรองรับการขยายตัวทางการค้าขายแดนและการท่องเที่ยว มีการสร้างศูนย์กลางวัฒนธรรมโดยใช้วัดขุนน้ำร้อนรัตนคีรีและชุมชนมอญในพื้นที่วัด เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมร่วมอนุชนเผ่า นอกจากนั้นการพัฒนาพื้นที่ในเส้นทางเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็กำลังพัฒนา รวมถึงการรื้อฟื้นบูรณะและสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวใหม่เพื่อรองรับต่อการท่องเที่ยว รวมถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐต่าง ๆ เช่น ตำรวจท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) กรมธนารักษ์ และตัวอย่างข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักดังต่อไปนี้

“กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวในเขตบ้านขุนน้ำร้อนมีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมเยอะมาก สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ กิจกรรม ตลอดปี ร้านค้าตลาดมากมาย” ประชาชน กล่าว

“ทรัพยากรการท่องเที่ยว และกิจกรรมของพื้นที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแต่ละปี เราจะมีกิจกรรมสนับสนุนกิจกรรมทางสังคมเพื่อการค้าและการแลกเปลี่ยน เช่น ตลาดกลางชุมชนเพื่อการค้าขายสินค้า

ท้องถิ่นและงานประจำปีทุกปี มีการสร้างตลาดการค้าชายแดนใหม่เพื่อการรองรับการขยายตัวทางการค้าชายแดน และการท่องเที่ยว” พนักงานหน่วยงานภาครัฐ กล่าว

“เป็นพื้นที่ที่มีการสนับสนุนเรื่องการค้าชายแดน มีกิจกรรมที่หลากหลาย สนับสนุนให้ประชาชน ผู้ประกอบ นำสินค้ามาขาย โดยเฉพาะสินค้าทางการเกษตร” เอกชนหรือผู้ประกอบการ กล่าว

การจัดการสาธารณูปโภค

พลังงานและแหล่งน้ำในพื้นที่มีความพร้อมในเรื่องของพลังงานไฟฟ้าสมบูรณ์ ในขณะที่เรื่องของน้ำใช้นั้นยังไม่สมบูรณ์และครอบคลุมเพียงพอ เนื่องจากปัจจุบันมีแค่ประปาหมู่บ้านที่มาจากการขุดเจาะน้ำบาดาลจึงทำให้คุณภาพและปริมาณยังไม่เพียงพอ มีสีไม่ใสสะอาด ซึ่งมีการเข้ามาดำเนินการของประปาส่วนภูมิภาคในการนำน้ำจากแม่น้ำแควน้อยมาบริหารจัดการเพื่อการจัดส่งน้ำเข้ามายังพื้นที่ให้ถูกมาตรฐานและเพียงพอในการรองรับการพัฒนาพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสาธารณูปโภคต่าง ๆ และนอกจากนี้การจัดการสาธารณูปโภคได้รับการสนับสนุนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น ระบบไฟฟ้า โทรคมนาคมสื่อสารที่ดีพร้อมแล้ว การประปาที่กำลังพัฒนา ถนนมีความสะดวก การจัดการขยะมีรถจัดเก็บขยะจาก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่าเข้ามาจัดเก็บสัปดาห์ละ 1 ครั้งในทุกวัน พุธ ซึ่งยังถือว่าไม่เพียงพอในพื้นที่มีภาคการเกษตรมีอย่างเพียงพอ และตัวอย่างข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักดังต่อไปนี้

“การจัดการสาธารณูปโภคของพื้นที่ อาจจะต้องมีการปรับปรุงบางอย่าง เช่น คุณภาพและปริมาณยังไม่เพียงพอ มีสีไม่ใสสะอาด” ประชาชน กล่าว

“การจัดการสาธารณูปโภคทางหน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น ระบบไฟฟ้า โทรคมนาคม การประปาที่กำลังพัฒนา” พนักงานหน่วยงานภาครัฐ กล่าว

“การบริหารจัดการของทางพื้นที่มีทั้งสิ่งที่ดีได้ และสิ่งที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม เช่น ด้านระการปะปา ระบบการเก็บขยะ และสิ่งที่จำเป็นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว” เอกชนหรือผู้ประกอบการ กล่าว

การบริการที่พักอาศัย อาหารและเครื่องดื่ม

การบริการที่พักอาศัยในพื้นที่มีที่พักอาศัยอยู่ 4 – 5 แห่ง และมีหลายระดับราคาและการบริการ ซึ่งถือว่าเพียงพอในระดับปัจจุบัน หากมีการพัฒนามากขึ้นอาจทำให้เกิดความไม่เพียงพอ ในขณะที่ผู้ประกอบการติดปัญหาสำหรับการเข้ามาลงทุน เนื่องจากขาดสิทธิในการครอบครองพื้นที่ หรือสิทธิเช่ากับระยะเวลาต้นทุน ขาดความเชื่อมั่นในการลงทุน ในขณะที่พื้นที่ชุมชนบ้านพุน้ำร้อนมีพื้นที่ตลาดชุมชนมีบริการอาหารและเครื่องดื่มสำหรับผู้มาเยือนรวมถึงบริการที่พัก ที่มีอยู่ตลอดเส้นทางมายังแหล่ง ในขณะที่เดียวกันก็มีร้านอาหารและเครื่องดื่มขนาดเล็กเพียงเล็กน้อย และขาดร้านอาหารขนาดใหญ่ในพื้นที่ ในขณะที่มีร้านอาหารขนาดใหญ่ในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น บ้านห้วยน้ำขาว เนื่องจากมีสิทธิครอบครองที่ดินและมีความมั่นคงในการลงทุนทำร้าน นอกจากนั้นเนื่องจากพื้นที่ไม่ไกลตัวเมืองกาญจนบุรี สินค้าเพื่อการผลิตอาหารจึงได้รับการสนับสนุนได้ไม่ยากและเพียงพอในพื้นที่บ้านพุน้ำร้อนรวมทั้งมีการให้บริการตู้ซักผ้าหยอดเหรียญในพื้นที่ชุมชนบริเวณใกล้ชายแดน และบริการในส่วนของโรงแรมที่พักที่บริการชักรีดให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเข้าพัก และตัวอย่างข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักดังต่อไปนี้

“การบริการของพื้นที่ ยังเพียงพอเนื่องจากนักท่องเที่ยวยังไม่มากพอนัก มีที่พัก ร้านอาหาร และอื่นๆรองรับ” ประชาชน กล่าว

“โรงแรม หรือที่พัก รวมทั้งอาหารและเครื่องดื่ม สนับสนุนในเรื่องของการพัฒนาการค้า สำหรับคนในพื้นที่ท่ามาหากิน สนับสนุนการทำธุรกิจภายในครัวเรือน” พนักงานหน่วยงานภาครัฐ กล่าว

“ผู้ประกอบการติดปัญหาสำหรับการเข้ามาลงทุน เนื่องจากขาดสิทธิในการครอบครองพื้นที่ หรือสิทธิเช่ากับระยะเวลาคืนทุน ขาดความเชื่อมั่นในการลงทุน ดังนั้นสิ่งสำคัญเพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้รถขับเคลื่อนได้จำเป็นต้องมีการสนับสนุนผู้ประกอบการหรือฝ่ายเอกชนด้วย” เอกชนหรือผู้ประกอบการ กล่าว

การท่องเที่ยว การตลาด และการขาย

การท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นการท่องเที่ยวข้ามแดนไปยังฝั่งพม่า เพื่อการท่องเที่ยวโดยตรงไปยังทวาย การข้ามแดนระยะสั้นไปเที่ยวยังบ่อนคาลิโน การข้ามไปเพื่อซื้อสินค้าปลอดภาษีเท่านั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดนใกล้แหล่งไม้ทั้งพื้นที่ชุมชนบ้านพุน้ำร้อนและประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้มีการทำเครื่องไม้เฟอร์นิเจอร์ เครื่องแกะสลักเป็นสินค้า แต่ต่อมาเกิดสูญหายยกเลิกไป เนื่องจากไม้ที่เป็นวัตถุดิบได้มาอย่างผิดกฎหมายจึงไม่ค่อยมีให้เห็นอีกในส่วนของการพัฒนาพื้นที่ชายแดนก็มีความพยายามของภาครัฐในหน่วยงานต่าง ๆ หลากหลายหน่วยงานในการช่วยกันส่งเสริมพื้นที่ เช่น การจัดงานประจำปีที่ตลาดกลางชุมชน หรือในพื้นที่ชุมชนบ้านพุน้ำร้อน เช่น กรมธนารักษ์ การจัดงานขนทวายขึ้นบกของกรมอุตสาหกรรมที่จัดในตัวเมืองจังหวัดกาญจนบุรี และมีสินค้าเกษตรในพื้นที่ที่สามารถส่งเสริมเป็นสินค้าส่งเสริมชุมชนได้ เช่น เห็ดโคน หน่อไม้ เป็นต้น การท่องเที่ยวในพื้นที่ยังขาดการพัฒนา เนื่องจากยังไม่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเหมาะสม ที่ผ่านมาจึงมีเฉพาะการนำเที่ยวข้ามแดนเพื่อท่องเที่ยวไปยังเมืองทวายประเทศพม่า เท่านั้น และตัวอย่างข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักดังต่อไปนี้

“ส่วนใหญ่คนที่มาจะมาเที่ยวแบบระยะสั้น ไปเล่นการพนัน บ่อนที่ฝั่งพม่า แต่ทางเราก็ได้ประโยชน์ในทางอ้อม คือการค้าขาย พอกลับมาจากฝั่งพม่าเขาก็ซื้อของฝากกลับบ้าน” ประชาชน กล่าว

“หน่วยงานภาครัฐในหน่วยงานต่าง ๆ พยายามการช่วยกันส่งเสริมพื้นที่ เช่น การจัดงานประจำปีที่ตลาดกลางชุมชน หรือในพื้นที่ชุมชนบ้านพุน้ำร้อน พยายามทำการตลาด ขาย ให้คนเข้ามาพื้นที่เยอะ ๆ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่ มาซื้อของฝากจากบ้านพุน้ำร้อน” พนักงานหน่วยงานภาครัฐ กล่าว

“การท่องเที่ยวในพื้นที่ยังขาดการพัฒนา เนื่องจากยังไม่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเหมาะสม แต่ก็ยังดีที่พื้นที่มีการทำการตลาด แต่ก็ยังน้อย ไม่ทั่วถึงเพราะนักท่องเที่ยวที่มานั้นจะเดินทางผ่านไปยังพม่าเลย” เอกชนหรือผู้ประกอบการ กล่าว

กลุ่มลูกค้า

กลุ่มลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ประกอบด้วย 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1. นักท่องเที่ยวข้ามแดนเพื่อไปท่องเที่ยวยังเขตทวาย 2. กลุ่มนักท่องเที่ยวข้ามแดนระยะสั้นไปยังบ่อนคาลิโน หรือซื้อสินค้าปลอดภาษี 3. กลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อการต่อขยายวีซ่า และ 4. นักท่องเที่ยวอิสระ และตัวอย่างข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักดังต่อไปนี้

“นักท่องเที่ยวมาเยอะ แต่มาแบบระยะสั้นมาเพื่อไปเที่ยวเล่นคาลิโนในฝั่งพม่า” ประชาชน กล่าว

“ทางพื้นที่เราพยายามทำการตลาดหลากหลาย พยายามดึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น นักท่องเที่ยวข้ามแดน คนที่มาต่อวีซ่า และนักท่องเที่ยวทั่วไป” พนักงานหน่วยงานภาครัฐ กล่าว

“นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพื้นที่บ้านพุน้ำร้อนมีหลากหลายกลุ่ม ส่วนใหญ่จะมาเดินทางเพื่อไปยังฝั่งพม่า เพื่อไปเล่นคาสโน แต่ก็มีบางส่วนที่ตั้งใจมาเที่ยวกาญจนบุรี หรือบางครั้งจะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาต่อวีซ่าที่ด่าน” เอกชนหรือผู้ประกอบการ กล่าว

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว จากมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีความเชื่อมโยงกับ 6 องค์ประกอบข้างต้น คือการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน มีดังนี้

แนวทางการพัฒนาการบริการที่พักอาศัย อาหารและเครื่องดื่ม

การสร้างเชื่อมั่นในการลงทุนพัฒนาพื้นที่ เพื่อการรองรับการพัฒนาพื้นที่และการท่องเที่ยว ด้วยการให้สิทธิครอบครองพื้นที่ การเช่าที่กรมธนารักษ์ในระยะเวลาที่เหมาะสมและคืนทุนการลงทุน สร้างความเชื่อมั่นของหน่วยทุนในการลงทุน และสร้างความรู้สึกร่วมกันต่อชุมชน สร้างความรัก ความหวงแหนต่อการพัฒนาพื้นที่ และต่อยอดการรองรับ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร

“การพัฒนาการครองครองสิทธิจากรัฐ เริ่มเริ่มปล่อยเช่า จึงมีการเข้ามาลงทุนน้อย”

“จุดอ่อนในความมั่นคงและการครองครองพื้นที่เพื่อการพัฒนา ยังไม่สามารถสร้างความมั่นใจต่อนักลงทุน เพราะสิทธิในการครอบครอง”

แนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมในพื้นที่ เช่น รือพื้นบุรณะแหล่งน้ำพุร้อนเป็นแหล่งท่องเที่ยว สร้างอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของพื้นที่ตามชื่อชุมชน เช่น บ้านพุน้ำร้อน การพัฒนาชุมชนวัฒนธรรมมอญ และกิจกรรมวัฒนธรรมและการเที่ยวชมชุมชน รวมถึงการสร้างสินค้าอัตลักษณ์ชุมชน

“การพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวโดยตรงยังไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เพียงพอ”

“นโยบายการท่องเที่ยวมี แต่ยังไม่พร้อมในงบประมาณการพัฒนา ซึ่งชุมชนอยากทำการท่องเที่ยวและพร้อมตอบรับการพัฒนา โดยแต่เดิมมีแหล่งพุน้ำร้อนอุดมสมบูรณ์ เพื่อโปรโมททำการท่องเที่ยวให้เหมาะสม”

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว การตลาด และการขาย

การส่งเสริมสินค้าชุมชน และการสร้างอัตลักษณ์สินค้าท้องถิ่นให้มีชื่อเสียงและมูลค่า เช่น เห็ดโคนตามฤดูกาล หน่อไม้ สินค้าท้องถิ่นและสินค้าเกษตรอื่น ๆ รวมถึงสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวเกษตร เช่น สวนส้ม และสวนทุเรียน

“นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวแต่ไม่ค่อยค้าง แต่มาจับจ่าย ซื้อของในชุมชน สินค้าเกษตรพื้นบ้าน สินค้าเกษตร เช่น เห็ดโคน”

“โดยคนที่มาในพื้นที่มีการท่องเที่ยวจับจ่ายใช้สอย ซื้อสินค้าท้องถิ่น สร้างรายได้ให้ชุมชนได้มาก”

แนวทางการพัฒนากลุ่มลูกค้าใหม่และการเข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

การสร้างโอกาสในการเป็นจุดแวะพักของกลุ่มลูกค้า ให้เกิดการใช้จ่าย หรือแวะพักค้างแรมในพื้นที่ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มมูลค่ารายได้ การใช้จ่ายในพื้นที่มากขึ้น จำเป็นต้องมีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อปรับนโยบายและกลยุทธ์ให้มีความเหมาะสมสำหรับกลุ่มลูกค้าต่าง ๆ เช่น กระบวนการข้ามแดน ตาม

“การพัฒนาชายแดนเป็นการท่องเที่ยวหลักยังไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้พอ”

“คนในชุมชนพร้อมในการรองรับและรอโอกาสต่อการพัฒนาพื้นที่เพื่อการพัฒนา ต้องพัฒนาและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ซึ่งมีโอกาสจากการเดินทางที่ไม่ไกล ศักยภาพสูงมาก”

แนวทางการพัฒนาการบริการการท่องเที่ยว

การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การขายแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน รวมทั้งมีการจัดการโดยทำศูนย์กลางรูปแบบเบ็ดเสร็จ (one stop service) มีผู้รับผิดชอบในการดูแลประสาน งบประมาณ การลงทุน และการจัดการพัฒนาอย่างเหมาะสม

“ขาดตัวแทนและเจ้าภาพในการพัฒนาและการส่งเสริมการทำการท่องเที่ยว ขาดการร่วมมือในการส่งเสริมและให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการท่องเที่ยว หน่วยงานแยกกันในการพัฒนา”

“การบูรณาการ การทำงานร่วมยังน้อย แต่ในปัจจุบัน เริ่มมีการบูรณาการร่วมและมีการเห็นคุณค่าแหล่งเพิ่มขึ้น มีการหาแนวร่วม”

แนวทางการพัฒนาการแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการสาธารณูปโภค

การจัดการและการวางแผนเส้นทางท่องเที่ยวในภาพรวม และมีการควบคุมดูแลมาตรฐานสินค้าและการบริการในพื้นที่ให้เหมาะสมและได้มาตรฐาน เพื่อสร้างการยอมรับและความพึงพอใจ และการบอกต่อและกลับมาของกลุ่มลูกค้าและนักท่องเที่ยวในอนาคต

“มีนโยบายยุทธศาสตร์และการวางแผนเพื่อพัฒนาการจัดสถานที่เพื่อการท่องเที่ยวบ้านพุน้ำร้อน”

“นโยบายการท่องเที่ยวมี แต่ยังไม่พร้อมในงบประมาณการพัฒนา ซึ่งชุมชนอยากการท่องเที่ยวและพร้อมตอบรับการพัฒนา”

อภิปรายผล

การวิจัยเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกรณีศึกษาการท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการศึกษาศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดน และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว จากมุมมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่พบว่า

ด้านการบริการที่พักอาศัย อาหารและเครื่องดื่ม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อนมีความพร้อมพอสมควรเพื่อพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวชายแดน การท่องเที่ยวที่ร่วมมือกันสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวนั้นครอบคลุมการดำเนินงานของธุรกิจหลากหลายสาขา เช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจภัตตาคารและร้านอาหาร ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจสินค้าที่ระลึก ธุรกิจประกันภัย ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจซักรีด ธุรกิจบันเทิง ฯลฯ (Kokkhangplu & Kaewnuch, 2021; Zhang et al., 2009) ในขณะที่ Tapper and Font (2004) ศึกษาเฉพาะองค์ประกอบหลักในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว 4 ด้าน ได้แก่ ที่พัก การขนส่ง การให้บริการนำเที่ยวและกิจกรรม อาหารและงานฝีมือ มีความสอดคล้องกับห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกรณีศึกษาการท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี

ด้านการพัฒนากลุ่มลูกค้าใหม่ๆและการเข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากการจัดการในพื้นที่ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษได้เป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ รวมทั้งการจัดการด้านถาวรเขตชายแดนบ้านพุน้ำร้อน มีการเตรียมการอย่างเสร็จสมบูรณ์แล้วทางด้านอาคารสถานที่ในการรองรับการค้าและการท่องเที่ยวชายแดน ซึ่งด้วยที่ตั้งของด่าน ทำให้เป็นข้อได้เปรียบในเชิงการแข่งขันของด่านชายแดนถาวรที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี ไม่ไกลจาก

ตัวจังหวัดกาญจนบุรี และไม่ไกลจากการเดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร ทำให้เป็นจุดหมายการเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของกลุ่มลูกค้านักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวข้ามแดนไปยังทวาย การเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ทางการต่อขยายวิชา และนักท่องเที่ยวอิสระทั่วไปที่มาท่องเที่ยวยังตัวเมืองกาญจนบุรี และมีความสนใจมาท่องเที่ยวต่อยังชายแดนบ้านพุน้ำร้อน ซึ่งบ้านพุน้ำร้อนมีศักยภาพในการเข้าถึงสะดวกสบายเป็นอย่างมาก จึงไม่มีผลกระทบทางด้านการเข้าถึงกายภาพของ (Physical flow) ในห่วงโซ่อุปทาน สอดคล้องกับ Choibumrung (2014) และ Pike (2008) กล่าวว่าจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวที่ดีจะต้องดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และการเข้าถึงที่สะดวกสบาย

ด้านการลงทุนในส่วนของการบริการที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม เป็นประเด็นปัญหาในเรื่องของความเชื่อมั่นในการพัฒนาพื้นที่ในการลงทุน เนื่องจากการสัมปทานสิทธิครองครองของกรมธนารักษ์ยังไม่ชัดเจนและล่าช้า ทำให้ผู้ลงทุนขาดความเชื่อมั่นในการลงทุนและการคืนทุนในการประกอบธุรกิจ จึงทำให้การเข้าถึงแหล่งทุน (Financial flow) ยังคงค่อนข้างเป็นปัญหาต่อการลงทุนพัฒนาในพื้นที่ ซึ่งทำให้การบริการและการรองรับนักท่องเที่ยวยังไม่สามารถต่อยอดพัฒนาได้อย่างเหมาะสมเพียงพอ ในขณะที่ Tigü and Căldărețu (2013) เสนอว่าการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวรวมถึงการบูรณาการของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและบริการเพื่อให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีอัตลักษณ์วิถีชีวิตดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวยังต้องการการพัฒนาเป็นอย่างมาก

การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรม และสาธารณูปโภค เนื่องจากยังต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทางด้านงบประมาณเงินทุนและการสนับสนุนการพัฒนา เช่น การรื้อฟื้นบูรณะแหล่งท่องเที่ยวพุน้ำร้อน การส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและสินค้าเกษตรท้องถิ่น เห็ดโคน หนอนไหม สวนส้ม สวนทุเรียน และการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เช่นอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ตลอดจนถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมถิ่น เช่น ชุมชนชาวมอญ และวัดพุน้ำร้อนรัตนคีรี Piboonrungraj et al. (2016) นำเสนอความเชื่อมโยงในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวไว้ถึง 16 องค์ประกอบ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่มีการพบว่าห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การเดินทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยว และการขนส่งทางบก ทรัพยากรและกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว การจัดการสาธารณูปโภค การบริการที่พักอาศัย อาหารและเครื่องดื่ม การท่องเที่ยว การตลาด และการขาย และ กลุ่มลูกค้า เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทาน ทั้งนี้อค์ประกอบดังกล่าวอยู่ในบริบทพื้นที่ที่จำกัด การบริหารจัดการที่จำกัด และเงื่อนไขต่าง ๆ นอกจากนั้นยังพบปัญหาในการส่งเสริมการตลาดการขาย ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมสนับสนุนพื้นที่และการท่องเที่ยว เนื่องจากหน่วยงานที่จัดงานมีการให้ข้อมูลที่ไม่เพียงพอ จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีการเข้าถึงข้อมูลได้น้อย และขาดการกระจายข่าวสารอย่างทั่วถึงในส่วนของการเข้าถึงข้อมูล (Information flow) ในห่วงโซ่อุปทาน ยังคงเป็นปัญหาเนื่องจากไม่มีการรวบรวมข้อมูลแบบศูนย์กลางเดียวกัน ซึ่งองค์ประกอบของห่วงโซ่อุปทานท่องเที่ยวประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ การเข้าถึงกายภาพ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการเข้าถึงด้านแหล่งทุน (Somnuek, 2017)

สรุป

เมื่อพิจารณาภาพรวมของห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าพื้นที่ที่มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวในอนาคตค่อนข้างมาก แต่ยังมีปัญหาทางด้านของกฎระเบียบทางราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิทธิการเข้าถึงการครองครองพื้นที่การลงทุน และการสร้างความเชื่อมั่นของแหล่งทุน ในการลงทุนพัฒนาการ

บริการเพื่อรองรับการเติบโตของพื้นที่ จึงเห็นได้ว่าจากต้นน้ำหรือแหล่งท่องเที่ยว มายังปลายน้ำหรือลูกค้า นักท่องเที่ยว นั้น ยังต้องการการพัฒนาและปรับปรุง สร้างอัตลักษณ์ สร้างจุดสัมผัสบริการที่มีศักยภาพในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยวยังพื้นที่ชายแดนบ้านพุน้ำร้อน ดังนั้น สิ่งสำคัญที่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายแดนที่ จำเป็นจะต้องมีการพิจารณาในการพัฒนาให้เกิดความพร้อมในพื้นที่ที่จะประกอบไปด้วย การพัฒนาการบริการที่พัก อาศัย อาหารและเครื่องดื่ม การพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยว การตลาด และการขาย การพัฒนากลุ่มลูกค้าใหม่ๆและการเข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาการบริการการท่องเที่ยว และการพัฒนาการแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการสาธารณูปโภค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เชิงนโยบาย

1. ข้อเสนอแนะในส่วนของการข้อเสนอเชิงนโยบายต้องนำไปสู่การจัดการและการวางแผนการสร้างเชื่อมั่น ในการลงทุนพัฒนาพื้นที่เพื่อการกระจายรายได้ของพื้นที่ รวมถึงการสร้างการควบคุมดูแลมาตรฐานสินค้าและบริการในพื้นที่ให้เหมาะสมและได้มาตรฐาน และการสร้างนโยบายและกลยุทธ์ให้เหมาะสมสำหรับกลุ่มลูกค้าต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากการศึกษานี้ควรพิจารณาในการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่าง เหมาะสมในพื้นที่ รวมถึงการส่งเสริมสินค้าชุมชน การสร้างอัตลักษณ์สินค้าท้องถิ่นให้มีชื่อเสียงและมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

เชิงวิชาการ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยด้านวิชาการสามารถต่อยอดการศึกษาเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานในพื้นที่แหล่ง ท่องเที่ยวชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายแดนในพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับห่วงโซ่ อุปทานการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ชุมชนน้ำพุร้อน ครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงห่วงโซ่อุปทาน องค์ประกอบที่สำคัญในการ ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชายแดนมีอะไรบ้าง และสิ่งสำคัญที่ต้องการพัฒนาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวนั้นมีสิ่งใด ที่ควรมีการพัฒนาบ้าง ณ ขณะนี้ ซึ่งในการศึกษานี้ครั้งนี้เป็นการประเมินห่วงโซ่อุปทานในชุมชนเพียงบางส่วนที่สำคัญที่ เป็นข้อมูลเฉพาะชุมชนบ้านพุน้ำร้อนเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาห่วงโซ่อุปทานที่เป็นทั้งระบบในพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวชายแดนที่พร้อมมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยด้านวิชาการควรที่จะมีการศึกษาองค์ประกอบห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวที่ เป็นไปตามทฤษฎี และมีการศึกษาในบริบทที่หลากหลาย มีการเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่างของพื้นที่ ชายแดน และควรที่จะมีการเจาะลึกประเด็นสำคัญที่จะสามารถทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในบริบทพื้นที่ ชายแดนได้อย่างแท้จริง

เชิงพื้นที่

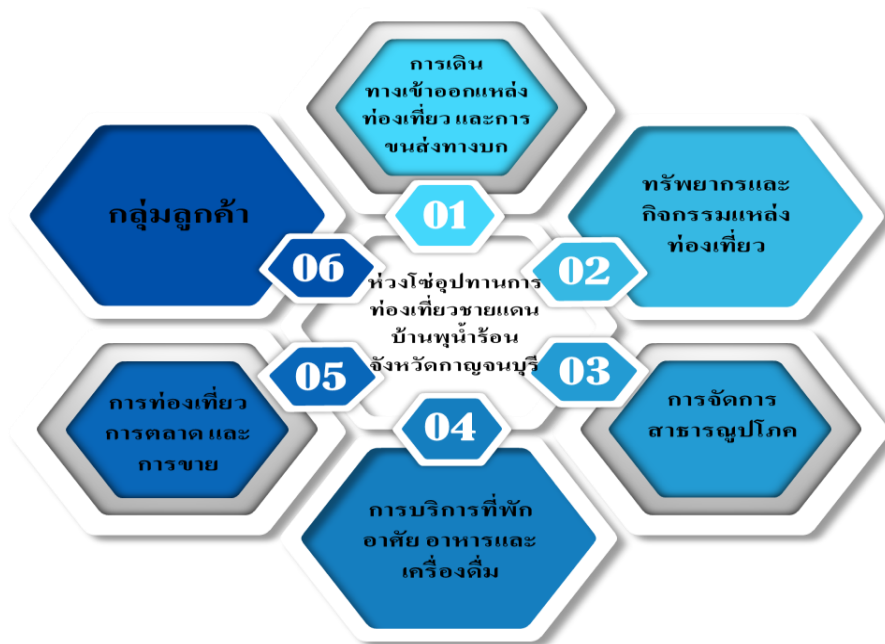
1. ข้อเสนอแนะเชิงพื้นที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายแดนควรนำข้อมูลผลการไปปรับใช้ และปฏิบัติใช้จริงกับพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ และแนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวและลูกค้าให้ เป็นไปตามเป้าหมายของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปนั้นควรมีการศึกษาเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดนให้มีการศึกษาใน องค์ประกอบที่รอบด้าน อาจมีปัจจัยด้านต่าง ๆ ภายในห่วงโซ่อุปทานที่สามารถพัฒนาพื้นที่เพื่อรับการท่องเที่ยว และเป็น

การรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ตรงตามกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง ในขณะเดียวกันการสร้างรูปแบบการศึกษาผ่านการวิจัยเชิงปริมาณจะสามารถช่วยให้เกิดข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้นในการสนับสนุนข้อมูลในรูปแบบเชิงคุณภาพ ซึ่งจะทำให้การวิจัยสามารถตอบปัญหาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่ รวมถึงห่วงโซ่อุปทานในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายแดนมากขึ้นในมิติอื่น ๆ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ร่วมกับการศึกษาผ่านรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณในการศึกษาครั้งต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้ ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวชายแดนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกรณีศึกษาการท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การเดินทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยว และการขนส่งทางบก ทรัพยากรและกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยว การจัดการสาธารณูปโภค การบริการที่พักอาศัย อาหารและเครื่องดื่ม การท่องเที่ยว การตลาดและการขาย และกลุ่มลูกค้า (Piboonrunroj et al., 2016) ซึ่งจะเห็นได้ว่า แต่ละองค์ประกอบนั้นสำคัญสำหรับห่วงโซ่อุปทานในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จากมุมมองทางด้านของทฤษฎีและแนวคิดของห่วงโซ่อุปทานซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ประกอบด้วย การเข้าถึงกายภาพ (Physical flow) แหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึงพื้นที่ และกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการสาธารณูปโภค ที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร (Information flow) ประกอบไปด้วยการตลาด การขาย และการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ในพื้นที่ห่วงโซ่อุปทานในพื้นที่ท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อนขาดการบูรณาการทางด้านข้อมูล ประชาสัมพันธ์ การสร้างการรับรู้ที่เพียงพอสำหรับกลุ่มลูกค้าและนักท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งทุน (Financial flow) การพัฒนาเชิงพื้นที่ จำเป็นต้องมีการลงทุนในพื้นที่จากผู้ประกอบการ และการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาพื้นที่ รวมถึงการกระจายรายได้ในพื้นที่ (Somnuek, 2017;

Taengkliang et al., 2022) องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยการท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี มีการจัดการส่งมอบบริการสำหรับลูกค้าและนักท่องเที่ยวในทุกกระบวนการผ่านองค์ประกอบที่สำคัญที่เป็นไปตามห่วงโซ่อุปทานที่เป็นรูปแบบของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายแดนบ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรีเท่านั้น

References

- Assaf, A. G. (2012). Benchmarking the Asia Pacific tourism industry: A Bayesian combination of DEA and stochastic frontier. *Tourism Management*, 33(5), 1122–1127. DOI: 10.1016/j.tourman.2011.11.021
- Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism management*, 21(1), 97–116. [http://dx.doi.org/10.1016/S0261-5177\(99\)00095-3](http://dx.doi.org/10.1016/S0261-5177(99)00095-3)
- Carter, N., Bryant-Lukosius, D., DiCenso, A., Blythe, J., & Neville, A. J. (2014). The use of triangulation in qualitative research. *Oncology nursing forum*, 41(5), 545–547. <https://doi.org/10.1188/14.ONF.545-547>
- Chen, D. (2009). Innovation of tourism supply chain management. In *2009 International Conference on Management of e-Commerce and e-Government* (pp. 310–313). IEEE.
- Choibumrung, T. (2014). Thai tourism amid change. Meeting of the Association of Tourism Academics (Thailand), Graduate Institute of Administration Studies (NIDA), 2 May 2014.
- Collier, A., & Harraway, S. (1997). *Tourism Industry Principles of Tourism*. Longman.
- Flint, D. J., Woodruff, R. B., & Gardial, S. F. (1997). Customer value change in industrial marketing relationships: A call for new strategies and research. *Industrial marketing management*, 26(2), 163–175.
- Fuentes, R. (2011). Efficiency of travel agencies: A case study of Alicante, Spain. *Tourism management*, 32(1), 75–87. DOI: 10.1016/j.tourman.2009.12.003
- García-Rosell, J. C., Haanpää, M., Kylänen, M., & Markuksela, V. (2007). From firms to extended markets: A cultural approach to tourism product development. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 55(4), 445–459.
- Guo, X., Ling, L., Dong, Y., & Liang, L. (2013). Cooperation contract in tourism supply chains: The optimal pricing strategy of hotels for cooperative third party strategic websites. *Annals of Tourism Research*, 41, 20–41. DOI:10.1016/j.annals.2012.11.009

- Huang, C. W., Ting, C. T., Lin, C. H., & Lin, C. T. (2013). Measuring non-convex metafrontier efficiency in international tourist hotels. *Journal of the Operational Research Society*, 64(2), 250–259.
- Huang, G. Q., Song, H., & Zhang, X. (2013). A comparative analysis of quantity and price competitions in tourism supply chain networks for package holidays. In *Advances in service network analysis* (pp. 19–32). Routledge.
- Khaosaard, M., & Sangkakorn, K. (2008). *Integrated development of sustainable tourism in the Mekong region 3*. Social Research Institute, Chiang Mai University.
- Kokkhangplu, A., & Kaewnuch, K. (2021). Importance and performance analysis on tourism components in the south of Thailand. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 42(2), 275–280.
- Kokkhangplu, A., Onlamai, W., Chokpreedapanich, T., & Phikul, K. (2023). What Predicts Behavioral Intention in Eco-Friendly Hotels? The Roles of Tourist's Perceived Value and Satisfaction: A Case Study of Thailand. *Sustainability*, 15(4), 3219.
- Köksal, C. D., & Aksu, A. A. (2007). Efficiency evaluation of A-group travel agencies with data Envelopment analysis (DEA): A case study in the Antalya region, Turkey. *Tourism Management*, 28(3), 830–834.
- Lemmetyinen, A. (2010). *The Coordination of Cooperation in Tourism Business Networks*. Turku School of Economics.
- Perez, V., Guerrero, F., González, M., Perez, F., & Caballero, R. (2013). Composite indicator for the assessment of sustainability: The case of Cuban nature-based tourism destinations. *Ecological Indicators*, 29, 316–324.
- Piboonrungrroj, P., Buranasiri, B., Moonpim, W., Chawalit, P., & Sankakorn, K. (2016). A structural model of cultural tourism supply chain collaboration on the R3A route. *International Journal of Supply Chain Management*, 5(3), 11–17.
- Pike, S. (2008). A cautionary tale of a resort destination's self-inflicted crisis. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 23(2–4), 73–82.
- Qi, Z., & Junhai, M. (2011). Research on business efficiency of hotel and tourism enterprises based on the influence of innovation factors. *Energy Procedia*, 5, 742–746.
- Schwartz, K., Tapper, R., & Font, X. (2008). A sustainable supply chain management framework for tour operators. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(3), 298–314.
-

- Sergeyeva, A., Abdullina, A., Nazarov, M., Turdimambetov, I., Maxmudov, M., & Yanchuk, S. (2022). Development of Cross-Border Tourism in Accordance with the Principles of Sustainable Development on the Kazakhstan-Uzbekistan Border. *Sustainability*, 14, 12734. <https://doi.org/10.3390/su141912734>
- Shafiee, M., Lotfi, F. H., & Saleh, H. (2014). Supply chain performance evaluation with data envelopment analysis and balanced scorecard approach. *Applied Mathematical Modelling*, 38(21-22), 5092-5112.
- Sigala, M. (2008). A supply chain management approach for investigating the role of tour operators on sustainable tourism: the case of TUI. *Journal of cleaner production*, 16(15), 1589-1599.
- Somnuek, P. (2017). Potential of Tourism Logistic Service Business in the Border Areas of Chong Anma, Chong Sa-Ngam, and Chong Jom Checkpoints in Thailand to Increase Competitive Efficiency among the ASEAN Community. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1129876>.
- Taengkliang, B., Inprom, M., Kaewpibal, P., & Daengphet, M. (2022). Linking Tourism Routes by using a Logistics management system in Chawang District, Nakhon Si Thammarat Province. *Central European Management Journal*, 30(4), 1286-1295.
- Tapper, R., & Font, X. (2004). Tourism Supply chains Report of a Desk Research Project for the Travel Foundation. Environment Business and Development Group, Leeds Metropolitan University.
- Thompson, S. K. (1990). Adaptive Cluster Sampling. *Journal of the American Statistical Association*, 85(412), 1050-1059.
- Tigu, G., & Călărețu, B. (2013). Supply chain management performance in tourism. Continental hotels chain case. *Amfiteatru Economic Journal*, 15(33), 103-115.
- Timothy, D., & Olsen, D. (2006). *Tourism, Religion and Spiritual Journeys*. Routledge.
- Ting, C. T., & Huang, C. W. (2012). Measuring the effectiveness of mutual learning for Taiwan's tourist hotels with the DEA approach. *Cornell Hospitality Quarterly*, 53(1), 65-74.
- Tsionas, E. G., & Assaf, A. G. (2014). Short-run and long-run performance of international tourism: Evidence from Bayesian dynamic models. *Tourism Management*, 42, 22-36.
- UNWTO. (2002). *UNWTO Tourism Highlights, 2002 edition*. The World Tourism Organization. <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284406876>
-

- Véronneau, S., & Roy, J. (2009). Global service supply chains: An empirical study of current practices and challenges of a cruise line corporation. *Tourism Management*, 30(1), 128–139.
- Wu, W. W., Lan, L. W., & Lee, Y. T. (2012). Critiquing the World Economic Forum's concept of destination competitiveness: A further analysis. *Tourism Management Perspectives*, 4, 198–206.
- Yang, S., Huang, G. Q., Song, H., & Liang, L. (2009). Game-theoretic approach to competition dynamics in tourism supply chains. *Journal of Travel Research*, 47(4), 425–439.
- Zhang, X., Song, H., & Huang, G. Q. (2009). Tourism supply chain management: A new research agenda. *Tourism Management*, 30(3), 345–358.